

N:o 42.

Ank. till Riksd. kansli den 8 mars 1907, kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om upprepning af det s. k. Väckholmssundet.
(R. A.)

I propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t under sjätte hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att för upprepning af det s. k. Väckholmssundet bevilja ett anslag af 250,000 kronor och däraf på extra stat för år 1908 anvisa ett belopp af 100,000 kronor.

Statsrådsprotokollet i detta ärende är af följande innehåll:

»På framställning af Kungl. Maj:t beviljade 1898 års Riksdag till bestridande af kostnaderna för upprepning å vissa platser af en inomskärsfarled mellan Marstrand och Lysekil samt mellan Hunnebostrand och Fjällbacka ett anslag af 404,440 kronor.

De upprepningsarbeten, som i det då föreliggande förslaget berörde farleden mellan Marstrand och Lysekil, afsågo dels sundet mellan Tjörns hufvud och Tjörns kalf, dels sundet mellan Herön med Koöarna och Tjörn, den s. k. Kyrkesundsrännan, dels ock sundet mellan Skaftön och Orust från Oxevikshamnen till Snäckedjupet.

Enligt den kostnadsberäkning, som låg till grund för Kungl. Maj:ts framställning, skulle Kyrkesundsrännan upprepnas till 5,5 meters djup under vanligt vattenstånd.

Emellertid framhöll chefen för flottans stab, som undfått nådig befallning att yttra sig i ärendet, att farleden genom Kyrkesundsrännan ägde en icke oväsentlig sjömilitär betydelse, samt att, med hänsyn därtill och då den föreslagna fördjupningen icke vore fullt tillräcklig att medgifva flottans första klassens pansarbåtar att med säkerhet passera den sålunda fördjupade farleden, det ur militär synpunkt framstode såsom ett viktigt önskemål, att upprensningen skedde till ett djup af 6 meter vid medelvattenstånd.

Med anledning häraf lät Kungl. Maj:t föranstalta därom, att utförandet af arbetet med upprensning af farleden i Kyrkesundsrännan utbjöds på entreprenad efter olika alternativ; och visade det sig då, att arbetet, som i det Riksdagen förelagda förslaget beräknats draga en kostnad af 296,000 kronor, kunde, trots iakttagande af en fördjupning intill 6 meter vid medelvattenstånd, utföras mot en entreprenadsumma af 275,523 kronor.

På grund häraf verkställdes upprensningen till 6 meters djup, och är arbetet numera afsynadt och godkänt.

För närvarande föreligger fråga om upprensning af sundet mellan Väckholmen och Flackviksholmar, gemenligen kalladt Väckholmssundet. Detta sund, beläget norr om Kyrkesundsrännan och söder om sundet mellan Skaftön och Orust, bildar följaktligen en viktig länk i den inomskärsfarled mellan Marstrand och Lysekil, hvilken i propositionen till 1898 års Riksdag betecknades såsom för sjöfarten synnerligen betydelsefull.

Lotsstyrelsens
framställning.

Denna fråga bragtes först på tal af lotskaptenen i Göteborg, som hos lotsstyrelsen anmälde, att sundet vore så uppgrundadt, att detsamma behöfde upprensas, hvarvid han tillika meddelade, att, enligt hans åsikt och på grund af de förfrågningar han framställt, något som helst bidrag till åstadkommande af undersökning och förslag för sundets upprensning icke kunde förväntas vare sig från kommuner eller fartygsrederier. Med anledning däraf och med hänsyn till den stora betydelse, ifrågavarande farled ägde för den allmänna trafiken, hemställde därefter lotsstyrelsen i underdänig skrifvelse den 31 mars 1896, att Kungl. Maj:t måtte anbefalla vidtagande af förberedelser till ifrågavarande företag genom vederbörlig undersökning och upprättande af erforderliga förslag till farledens upprensning till minst 4,7 meters djup.

Sedan Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 30 juli 1897 anbefallt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att låta efter undersökning uppgöra förslag till sundets upprensning till omförmälda djup, uppgjorde distriktschefen C. H. Öhnell, efter förordnande af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, tre alternativa kostnadsförslag, n:is 1, 2 och 3, i afseende å farledens upprensning till respektive 5,3, 5,5 och 6 meters djup under medelvattenytan och med en bottenbredd af i allmänhet minst 36 meter. Förslagen slutade å en kostnadssumma af respektive 97,000 kronor, 109,000 kronor och 145,000 kronor.

Alternativa
förslag.

Dessa förslag underställdes lotsstyrelsens yttrande, därvid väg- och vattenbyggnadsstyrelsen fäste uppmärksamheten därå, att enligt Öhnells förslag leden genom själfva Väckholmssundet visserligen skulle blifva skäligen bekväm med en minsta radie i förekommande krökning af 600 meter, men att ledens fortsättning omedelbart norr om sundet förbi Sörhalls udde däremot skulle besväras af en synnerligen tvär krök, dock i tämligen rymligt vatten. Denna krök kunde svårigen undvikas, därest ej för leden i Väckholmssundets norra mynning finge användas omkring 300, möjligen 350 meters radie, och därjämte vid förenämnda udde företoges rensningar, beträffande hvilkas storlek kännedom dock saknades.

I skrifvelse till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 20 september 1899 meddelade därefter lotsstyrelsen, att, med särskild hänsyn till inomskärsledens genom det så kallade Kyrkesundet då förestående upprensning till 6 meters djup under medelvattenytan, det af distriktschefen Öhnell upprättade förslaget n:o 3 syntes vara det för sjöfarten fördelaktigaste, samt att till utjämnande af farledens tvära krök norr om Väckholmssundet förslaget borde ändras, på sätt af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ifrågasatts, och sålunda ett med prick försedt berggrund vid norra inloppet till sundet bortsprängas, hvarigenom farleden, så ordnad, skulle kunna anses fullkomligt motsvara sjöfartens berättigade anspråk.

Lotsstyrel-
sens yttrande.

På grund af hvad sålunda förekommit, kompletterade Öhnell, enligt order af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, sin förut gjorda undersökning beträffande upprensningen af Väckholmssundet i öfverensstämmelse med de önskingar, som af lotsstyrelsen framhållits, och upprättade därefter nytt förslag till sundets upprensning.

Öhnells för-
ändrade för-
slag.

Enligt detta förslag, som är dagtecknad den 20 april 1901, skulle farleden från Lilla Granholmen till och med Fläckviksholmar samman-

falla med det förut upprättade förslaget, men från Flackviksholmar skulle den fortsätta till och förbi Sörhalls udde. Hela längden af den upprensade farleden skulle blifva 1,200 meter med ett vattendjup af 6 meter under medelvattenytan och en bottenbredd af 36 meter å sträckan från Lilla Granholmen till och med Flackviksholmar utom vid den brant sluttande stranden å den större Flackviksholmen, där den östra bottenkanten är utbuktad 2 meter, och framför den brant sluttande stranden å Väckholmen, där den västra bottenkanten är utbuktad 1 meter, hvarefter leden, hvars bottenbredd i sundets fortsättning framför det å nyssnämnda holme stående kumlet är 38 meter, får en mycket större vidd, i det att hela det vid ballongpricken belägna och hela det vid Sörhalls udde befintliga grundet skulle borttagas. Krökningsradien har omkring Väckholmens nordöstra udde tagits till 300 meter, mätt vid västra bottenkanten, och vid farledens norra inlopp till 318 meter i medellinjen.

Förslaget åtföljdes af en af Öhnell uppgjord beräkning af de kostnader, som erfordrades för sundets upprensning. Detta kostnadsförslag ter sig på följande sätt:

Upptagning, transport och lossning i sjön af gyttja och lera	kronor	22,962: 50
Sprängning, upptagning, transport och lossning på land eller i sjön af berg	»	150,800: —
Hyra för mudderverk, pråmar och bogserbåt eller afskrifning af deras värde, förslagsvis	»	15,000: —
15 % å dessa belopp, 188,762: 50, för tillsyn, redskap utom muddringsattiralj samt oförutsedda utgifter, till summans utjämnande utfördt med	»	28,237: 50
Summa kronor		217,000: —

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens yttrande öfver Öhnells omarbetade förslag.

I detta belopp, 217,000 kronor, ingå dock icke, på sätt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vid förslagets öfverlämnande till lotsstyrelsen den 2 september 1901 anmärkt, utgifter för arbetets utstakningar, ritningar och andra åtgärder vid eventuellt infordrande af entreprenad-anbud liksom ej heller utgifter för besiktningar och kontroller å entreprenörsarbeten och dylikt. Enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens åsikt borde därför, om arbetet skulle utföras på entreprenad och utslutande på statsverkets bekostnad, till omförmälda slutsumma, 217,000 kronor, läggas i afrundadt tal 11,000 kronor, motsvarande omkring 5 %

å beräknade kostnaden, för utgifter af antydt slag och således erforderligt anslag beräknas till 228,000 kronor.

Lotsstyrelsen har den 18 mars 1902 till Kungl. Maj:t ingifvit det af Öhnell upprättade kostnadsförslaget med därtill hörande ritningar; och har lotsstyrelsen därvid anfört följande.

Lotsstyrelsens
förslag angående
sundets
upprepning.

Sedan de arbeten till åstadkommande af en förbättrad inomskärsfarled mellan Marstrand och Lysekil längs yttre kusten af öarna Orust och Tjörn, hvartill 1898 års Riksdag på Kungl. Maj:ts nådiga framställning anvisat erforderliga medel, blifvit fullbordade, torde trafiken å denna kust få anses hafva vunnit betydligt i säkerhet. Då emellertid det denna farled tillhörande, öster om Kåringön belägna så kallade Väckholmssundet, efter hvad upplyst blifvit, alltmera uppgrundats, så att det ej längre under vanligt vattenstånd kunde passeras af de större å kusten tradande ångfartygen, samt omedelbart norr därom befunne sig en för trafiken mycket besvärlig krök, vore större fartyg där hänvisade till att efter passerandet af Mollösund och Bråtö på nordgående eller Gullholmen och Stockbjörnskären öster om Hermanö på sydgående taga kosan öfver den öppna och grunduppfyllda Kåringöfjorden, där de under rådande tjocka eller hårda sydliga vindar vore utsatta för allvar samma faror. Först genom upprepning af jämväl denna del af farleden till erforderligt djup blefve inomskärsleden utanför Orust någorlunda fullständig och kunde helt tillgodogöras för trafiken.

En upprepning af sundet till 6 meters djup vid medelvattenstånd i förening med farledens rätande vid den omnämnda kröken, såsom i det på basis af föreliggande alternativ 3 omarbetade förslaget närmare angåfves, komme ej blott att i väsentlig mån underlätta den allmänna kusttrafiken därstädes utan skulle jämväl medgifva fri inomskärsfart för våra större örlogsfartyg väster om Orust mellan Stigfjorden och Ellelösfjorden, hvadan detta förslag äfven i sjömilitärt hänseende syntes erbjuda afsevärda fördelar framför de öfriga.

Med hänsyn till hvad styrelsen sålunda anfört och då det föreliggande förslaget utgjorde en viktig och kompletterande länk uti de farledsförbättringar, till hvilkas utförande Riksdagen på Kungl. Maj:ts framställning redan beviljat medel, tillstyrkte lotsstyrelsen, att Kungl. Maj:t tacktes, i den mån så lämpligen kunde ske, af allmänna medel bereda tillgång till utförande jämväl af den ifrågasatta farledsupprepningen genom Väckholmssundet enligt det på grundval af ofvan anförda alternativ 3 senast utarbetade förslag.

Chefens för
flottans stab
utlåtande.

Sedan förslaget härefter blifvit remitteradt till chefen för flottans stab, har denne uti underdånigt utlåtande den 16 maj 1902 anført, att, enligt hvad framginge af originalkartorna i skalan 1:20,000 öfver sundet mellan Hermanö och Orust, detta sund torde efter en kommande undersökning från flottans sida med sannolikhet kunna anordnas som farled för första klassens pansarbåtar. Härigenom skulle vinnas, att dessa stridsfartyg, som för passerandet af Orust ännu vore hänvisade att gå till sjöss utanför Måseskär och Hermanö, framdeles skulle kunna använda farleden innanför nämnda öar.

Oafsedt den föreslagna upprensningen af Väckholmssundet och under antagande, att led innanför Hermanö skulle kunna upptagas, skulle farleden för första klassens pansarbåtar söder om Hermanö sannolikt komma att dragas förbi Kärिंगö till Brätö, men, då nämnda del af denna led under ogynnsamma väderleksförhållanden kunde blifva svår att använda, vore det utan tvifvel fördelaktigt, att en inre under dylika väderleksförhållanden användbar led funnes, äfven om framgåendet i denna led måste ske ytterst långsamt och med användande af förhållningsänder i land.

Med anledning däraf anmälde chefen för flottans stab, att han icke funnit något att erinra mot det af lotsstyrelsen förordade förslaget till upprensning af Väckholmssundet. Men som första klassens pansarbåtar för sundets passerande under vissa förhållanden antagligen torde komma att behöfva använda förhållning, vore det önskligt, att omgifvande stränder på lämpliga ställen blefve försedda med säkra moringar för förhållningsgodsets fästande.

Väg- och
vatten-
byggnads-
styrelsens
utlåtande.

Därefter har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 29 augusti 1902 afgifvit underdånigt utlåtande i ärendet och därvid på i hufvudsak samma skäl som angifvits af de andra myndigheter, som blifvit hörda beträffande ifrågavarande företag, hemställt om beviljande af det erforderliga anslaget, 228,000 kronor, för utförande af ifrågavarande upprensningsarbete i öfverensstämmelse med distriktschefen Öhnells förändrade förslag.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
hafvandes i
Göteborgs och
Bohus län ut-
låtande.

Slutligen har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län uti inforrdadt underdånigt utlåtande den 2 oktober 1902, under påpekande att det föreliggande förslaget, som utgjorde en kompletterande länk uti ofvanberörda förbättringar i farleden inomskärs mellan Marstrand och Lysekil, komme att medföra stort gagn för den

allmänna trafiken, förenat sig med öfriga myndigheter i underdånig hemställan om anslags beviljande för sundets upprensning.

På grund af den långa tid, som förflutit sedan ifrågavarande kostnadsförslag uppgjordes, har jag låtit detsamma undergå förnyad granskning i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som den 1 december 1906 meddelat, att kostnadsberäkningen med hänsyn till nutida arbetskostnader ansetts böra höjas till 250,000 kronor, däri inberäknad kostnad för de af chefen för flottans stab påyrkade moringar.

Revision af
kostnads-
förslaget.

Af den utredning, som förelåg vid 1898 års riksdag, framgår, att inomskärsfarleden mellan Marstrand och Lysekil är af särskildt stor betydelse för det bohuslänska fisket. Nu ifrågavarande företag utgör, såsom förut påpekats, en komplettering af det redan utförda arbetet för upprensning af berörda inomskärsfarled, och hvad i ärendet förekommit gifver efter min åsikt vid handen, att företaget dessutom i och för sig är af stor vikt för sjöfarten och den allmänna samfärdseln samt har betydelse jämväl i sjömilitärt hänseende.

Departements-
chefens ytt-
rande.

Med afseende å hvad lotsstyrelsen anført, synes det mig lämpligast, att upprensningen nu företages till 6 meters djup, då farleden härigenom skulle vinna i betydelse äfven ur annan synpunkt än den sjömilitära. Kostnaden härför ställer sig visserligen afsevärdt högre än för öfriga alternativ, men denna ökade kostnad torde dock uppvägas af de med det större djupet förenade fördelarna.

Det lär likväl litet vid detta som vid de år 1898 beslutade företagen kunna ifrågasättas att kräfva något bidrag af ortens kommuner eller dessas i allmänhet litet bemedlade invånare, utan synes kostnaden för arbetet böra drabba statsverket ensamt.»

På grund af den utredning, som i statsrådsprotokollet blifvit förebragt, anser sig utskottet böra tillstyrka, att medel af Riksdagen beviljas för upprensning af ifrågavarande farled. Goda skäl synas ock tala för att upprensningen, på sätt nu föreslagits, verkställas till ett djup af 6 meter under medelvattenytan. Hvad angår det begärda anslagets belopp, förefaller det utskottet vara väl högt tilltaget; någon nedsättning däri vill utskottet dock icke föreslå men anser sig hafva skäl

förvänta, att vid företagets utförande någon del af anslaget skall kunna besparas. Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, må för upprepning af det s. k. Väckholmssundet bevilja ett anslag af 250,000 kronor och däraf på extra stat för år 1908 anvisa ett belopp af 100,000 kronor.

Stockholm den 8 mars 1907.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.